BÚZAPIAC TÉR V

A VÁSÁRTÉR

Veszprém kereskedelmi forgalmát elsősorban a környéken is nagy mennyiségben termett gabonának és bornak az eladása, a nagybani közvetítő kereskedelem biztosította. Az 1860-as évekig, a déli vasút megépítéséig *„hét vármegye hozta a veszprémi piacra gabonáját”*.[280] Aratás után az átlagos gabona behozatal hetenként 40–50 vagon volt, amely nem cserélt azonnal gazdát, ezért a vásárteret környező nagy épületek a 19. század közepéig javarészt gabonaraktárak voltak.[281] A helybeli és a város környéki kistermelők is a piacra hozták a napi élelmezéshez szükséges zöldség- és gyümölcsféléket, tejet és tejtermékeket. Megjelentek áruikkal a város iparosai és kereskedői, valamint az átmenő vándorkereskedők is.[282]

262. *Országos gabonavásár a Búzapiac téren. Folyamatosan gondot okozott, hogy a szekerek akadályozták a forgalmat, az árusok megközelítését. A háttérben a Szarvas Szálló és a Felsőkereskedelmi (ma Kossuth) Iskola*

Vásártartási (és így helypénzszedési) joga a város két földesurának (a veszprémi püspöknek és a káptalannak) volt, amit 1901-ben vásárolt meg tőlük Veszprém városa 18.000 koronáért.[283]

Országos vásárokat a január 6-át, február 14-ét, március 12-ét, május 4-ét, szeptember 21-ét magába foglaló hetek hétfői napján és november első hétfőjén tartottak Veszprémben. Ezenkívül minden kedden és pénteken hetivásár volt.

A vásárterek rendjét a püspök, a káptalan és a város vezetése közösen határozta meg. A pénteki hetivásárok helyszíne a nagy piac volt (a mai Óváros tér), ahol az élelmiszerek és az iparosok portékái cseréltek gazdát. A város legősibb piacterén, a kis piacon (a mai Gizella Hotel helyén) a 19. században már csak tüzifát árultak. A borpiac a Kopácsy téren (a mai Szabadság tér környéke), a sertéspiac a Balog-tó (a mai Vörösmarty tér) környékén volt. A legnagyobb és leg jelentősebb vásártér a Vásárállás, amely egyaránt alkalmas volt az országos és a heti vásárok lebonyolítására is.

A vásártér rendjét csak úgy tudták megtartani, hogy időről-időre szabályozták, ki, hol és milyen feltételekkel árulhat. A tér nyugati oldalán, a zsinagógák előtt, a házsorokkal párhuzamosan állíthatták fel sátraikat az iparosok: bognárok, kádárok, fazekasok, csizmadiák, kalaposok, kékfestő-árusítók, késesek, kesztyűsök, kötélgyártók, kulcskészítők, mézeskalácsosok, szíjgyártók, szitakészítők, szűrszabók, stb. A gabonás szekerek a mesterek sátrai után állhattak fel szorosan egymás mellé, de ha szükséges volt, áthúzódhattak a keleti oldal (a mai körforgalom) felé úgy, hogy nyolc–nyolc szekér után utcányi helyet ki kellett hagyni a közlekedőknek. A szénás és szenes szekerek a tér keleti oldalán egy külön kisebb teresedésen, a Széna téren árulhattak. A tüzifa és épületfa árusítására a tér délnyugati sarkában (a mai Károly templom helyén) jelöltek ki területet. Itt pakolhattak ki a faszerszám- (talicska, gereblye, villa) és nyoszolya-árusok. [284] Itt gyűjtötték össze a vásár alatt felgyülemlett trágyát és szemetet is.[285]

263. *Vásári forgatag a Búzapiac téren az 1910-es években. „Soha nem felejtem el a pénteki hetivásárt, amikor mint valami óriási méhraj, úgy zsongott, zúgott az embertömeg, mikor a falusiak ezrével jöttek a városba, melyet a roppant tarkaság egészen ellepett.” Írta 1885-ben Vutkovich Sándor a Veszprém című lapban.*

Az országos állatvásárokon a lovakat a tér déli oldalára, a Cseresnyés- és Rosos-kúriák elé hajtották fel, alkalmanként 5–600 példányt, amelyből többnyire csak a fele talált gazdára. A szarvasmarhákat (alkalmanként közel ezer állatot) a lovaktól nyugatra, a sertéseket kelet felé tartották karámban. A szárnyas jószág – tyúk, kacsa, liba, fácán, stb. – a tér északi (Kossuth utca felőli) részén kapott helyet.

Voltak országos ruhavásárok is, amelyek a hetivásárok rendjét követték. A vásártér közelében élelmiszereket csak kocsiról árulhattak a kereskedők a Kossuth utca két öblösödésében, az evangélikus templom és a mai Bástya Áruház környékén. Rendszeresen állítottak fel itt sátrakat a mesteremberek is. Az utca és a piac megtisztítása a trágyától a városvezetés kötelessége volt 1901 előtt is. Kárpótlásul a hálátlan munkáért az összegyűjtött trágyát az önkormányzat hasznosíthatta.[286]

264. *A vásárra hozott termények mérésére, a pontos elszámolás biztosítására mérlegház állt rendelkezésre, amely a ’60-as évekig szolgálta az igényeket.*

265. *A mázsaházat 1928-ban építették. Az épületben illemhelyet is kialakítottak, ezzel is javítva a vásárra érkezők közérzetét.*

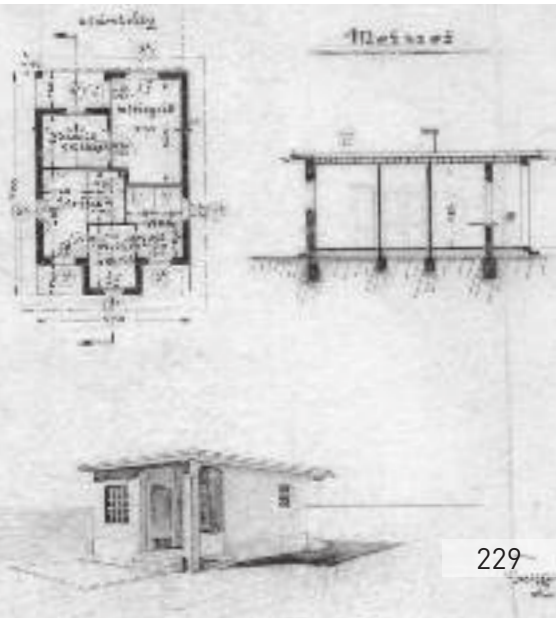

266. *Életkép a Szent Imre téri hetivásáron a II. világháború alatt (1944).*

267. *Vásárlók az akkor már Rákóczi téri hetivásáron az 1950-es évek végén*

Miután 1901-ben Veszprém rendezett tanácsú város megvette a vásártartási jogot a püspöktől és a káptalantól, rendezte a piaci és vásári helypénzeket.[287] Veszprémi polgárnak ezután nem kellett helypénzt fizetnie. A helybeli iparos így előnyt élvezett a vidékivel, a Veszprém megye községeiből jött iparos a más megyéből érkezővel szemben. A díjszabás színes világot rajzolt a korabeli vásárokról. Voltak gyalogárusok, akik kendőféléket, szalagot, csipkét árultak. A tej, vaj, túró, tojás, zöldség és gyümölcsárusok kézikosárból, vékából vagy hordóból mérték az élelmiszert, de másként fizettek, ha asztalon, állványon, talicskán, vagy a földön árultak. A piaci sátrak átlagosan négy négyzetméter alapterületet foglaltak el. Hoztak gabonát, krumplit, répát taligán, szekéren, zsákban, halat ládában, bort, pálinkát hordóban. A hízott sertéseket kocsin szállították, a lábas jószágot behajtották a vásárra.[288] A vásárhoz hozzátartoztak a mutatványosok, erőművészek, a kártyából jósoló planétások és a körhinta.

268. *Háború utáni helyzetkép a vásártéren. Háttérben a Szarvas étterem, balról a Kossuth utca 42. és 44. sz. Rákóczi téri épületei*

Az országos és heti vásárokon kívül nagy tömegeket megmozgató rendezvényeknek is színtere volt a vásártér. Rott Nándor püspök tábori misét celebrált a téren 1930-ban. Itt szentelték fel a Vitézi Rend zászlaját 1937-ben. Az országzászló avatására készülve itt sorakoztak fel a város egyesületei 1944. március 15-én és innen indultak az ’50-es években a tömegeket megmozgató május elsejei felvonulások is.

269. *Az 1950-es, ’60-as években nyaranként vándorcirkuszosok állították fel a téren sátraikat, a majálison körhinta biztosította a szórakozást.*

270. *Május 1-jei felvonulásra a Rákóczi téren, az 1950-es évek végén*

271. *A Vitézi Rend zászlószentelése a vásártéren 1937-ben. A képen többek között: a tisztek álló sorában a fa mellett v. Kolozsváry László, az ülők sorában jobbról v. Sorossy alezredes, Berky Miklós, v. Jékey Ferenc főispán, a fotelben ülnek v. Draskóczy I. ny. altábornagy, dr. Jékey Ferencné zászlóanya és Rozsos Károly polgármester*

272. *A vásárcsarnok látképe egy piaci napon*

A 20. század második felében teljesen átalakultak a piaci és vásározási viszonyok Veszprémben is. Megszűnt a nagypiac a mai Óváros téren, 1950 után már csak itt tartották a heti-piacot, 1966-ig a mai Jutasi úti fedett piac megnyitásáig, [289] csakúgy, mint az autóbuszpályaudvar, amely az 1950-es évek második felétől 1965-ig szintén a Rákóczi téren üzemelt. [290]

273-376. *A Rákóczi téri MÁVAUT állomás, különböző típusú autóbuszok várakoznak az utasokra, elöl egy IK 31.*
Középen: *indulás elötti készülődés és tankolás a máig legendás hírű IK 55 „faros" távolsági autóbusznál*[291]
Lent: *a pályaudvar és a piac közelsége előny volt a vásárlók és az árusok számára is. Egy induló járat a Rákóczi tér 4. sz. elött*

A vásártér elnevezése többször változott. Természetes névadással a 20. század elejéig nevezték Vásártérnek, Vásárállásnak, majd az 1907-es utcanév rendezéskor a Búzapiac térre keresztelték. Az 1930/31-es Szent Imre-évben a városi hatóság úgy döntött, hogy város legnagyobb vásárterét a Szent Imre-hagyományokat ápolva átkereszteli. Húsz év múlva az ’50-es évek osztályharcos időszakában a vállalhatatlan Szentről átnevezték Rákóczi-térre, majd az új, reprezentatívnak szánt városrész kellős közepén már Rákóczi Ferenc neve sem volt alkalmas. 1973-ban az élharcos kommunista politikusról, Münnich Ferencről nevezték el a teret. Az eredeti Vásárállás ma újból Szent Imre nevét viseli.

A terület múltjának és épületeinek bemutatásánál mi a Búzapiac tér elnevezést használjuk.

278. *A Szent Imre tér látképe délnyugati irányból az 1940-es években*

279. *A téren gyakran voltak központi rendezvények, mint például a képen is látható kisdobos avatás 1977-ben, vagy a Lovassy ballagása 1978-ban*

277. *A vásártér látképe az 1960-as évek elején. Már áll a fedett piac, bővítik az irodaházzá alakított nagy zsinagógát, de még megvan a kis zsinagóga*

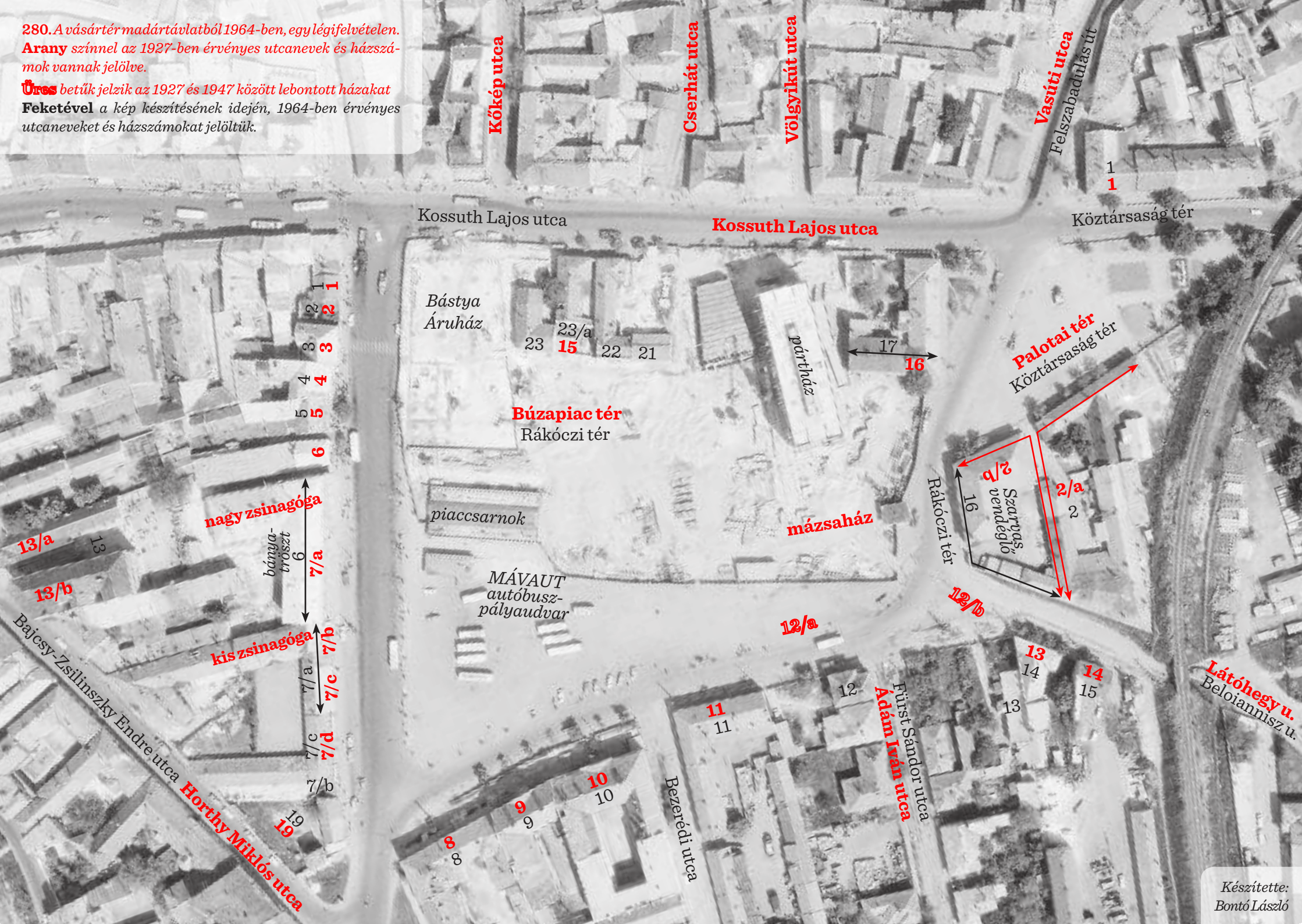

280. *A vásártér madártávlatból 1964-ben, egy légifelvételen.*
Arany *színnel az 1927-ben érvényes utcanevek és házszámok vannak jelölve.*
Üres *betűk jelzik az 1927 és 1947 között lebontott házakat*
Feketével *a kép készítésének idején, 1964-ben érvényes utcaneveket és házszámokat jelöltük.*

Készítette: Bontó László